

M. Nyelv.

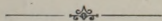
STAMPFEL-FÉLE

TUDOMÁNYOS ZSEB-KÖNYVTÁR.

— 45. —

A MAGYAR HELYESIRÁS TÖRVÉNYEI.

GYAKORLATI PÉLDÁKKAL ÉS A HELYESIRÁS
RÖVID SZÓTÁRÁVAL.

IRTA:

GAAL MÓZES.

POZSONY, 1900. BUDAPEST.

STAMPFEL KÁROLY KIADÁSA.

MAGY. AKADEMLA
KÖNYVTÁRA

Wigand F. K., Pozsony.

Bevezetés.

A helyesírás törvényeinek ismeretére minden művelt embernek szüksége van. Ezeket a törvényeket meg kell tanulni; szabatosan és helyes magyarsággal beszélni iskolai képzettség nélkül is megtanulunk, de ahhoz, hogy helyesen tudjunk írni, a magyar nyelv törvényeinek ismerete is föltétlenül szükséges.

Ez a könyvecske nemcsak azoknak szól, akik a magyar nyelvtant ismerik, hanem azoknak is, akik a helyesírásban gyakorlati útmutatásra szorulnak. Ebből a célból mellékeltünk példákat az egyszerű szabályokhoz, s végül egy kis szótárt állítottunk össze azokból a szavakból, amelyeknek a helyesírásához nem elég a szavaknak az élő nyelvben való hangzását tudnunk.

3276162

I. Fejezet.

A magyar helyesírás rövid története.

Legelső írott emlékünknél, a „Halotti beszéd és könyörgés“, körülbelül a XIII. századból való. Ez a nyelvemlék és a XIV—XV. század vallásos tartalmú kodexei (írott könyvei) tüntetik fel nyelvünket az Árpádok és a vegyesházi királyok korában. Nyelvtudósaink ezeket az emlékeket alaposan feldolgozták, s nagy hasznukat vették a nyelv törvényeinek megállapításánál, ámde a helyesírásra vonatkozólag ezekből az emlékekből sehogy sem okulhattak, mert még csak nyoma sincsen meg annak a törekvésnek, hogy egyes szavakat következetesen és egyformán írjanak.

A kodexek e zavaros, következetlen helyesírásának az a magyarázata, hogy a magyar nyelv hangjainak megfelelő betűket a latin nyelvből vették át, mert az ősi magyar írás nem honosodott meg, a keresztény vallás hirdetői, az írástudó papok a latin betűkkel igyekeztek a magyar nyelv hangjait jelezni. Már pedig a magyar nyelvben levő hangok — úgy a magán, mint a mássalhangzók — között vannak olyanok, melyek a latin nyelvben nincsenek meg, vagy ha megvannak is, árnyalatban egymástól különböznek. A magyar *ö, ü, gy, ly, ny, s-sz-zs, ty*

mind oly hangzók, melyeknek a jelölésére a latin nyelv írásjelei között megfelelőt nem találtak. A kodexek írói, kik javarészt szláv vagy idegen származású szerzetesek vagy apácák lehettek, úgy segítettek magukon, hogy az *ö*-t *e*-vel, az *ü*-t *i*-vel helyettesítették, aminthogy talán az *ős* nyelvben ezek a hangzók nyiltabban, illetve zártabban is hangozhattak, az összetett mássalhangzóknál pedig megelégedtek az összetétel első jegyével (pl. *gimilch* = gyümölcs); a *cs* helyett, sőt olykor a *h* helyett is *ch*-t használtak, holott ez a magyar nyelvben egészen ismeretlen.

A későbbi századokban az *ő* és *ű* jelölése a latin mintájára úgy történt, hogy *e* fölé *o*-t vagy az *o* fölé *e*-t irtak (*oe*, *eo*, vagy alája *oe*, *eo*,) továbbá a rövid és hosszú magánhangzókat vagy nem különböztették meg, vagy a hosszúnak vett magánhangzót megkettőztették. (Igy a régi családnevekben ma is megvan Gaal = Gál, Soos = Sós, stb.) Ebben a régi írásmódban semmi rendszer, semmi következetesség nem volt, a könyvek másolói ragaszkodtak ahhoz, amit láttak az eredetin, avagy tetszés szerint változtattak rajta. Inkább ötletszerű, mint tudatos volt, a nyelv természetét az írástudók nem vizsgálták, s ha mi ez irányban történt, azt a XVI. és XVII. századbeli könyvnyomtató mestereknek és egy-két nyelvtan- vagy szótárírónak köszönhetjük. (Tótfalusi Tsétsi János, Erdősi Szilveszter, Dévai Biró Mátyás, Komáromi Csipkés György, Pereszlényi László).

Dévai Biró Mátyás, a hitvitázók közül az első, aki a magyar *abc*-ét sorba szedi és ismerteti; Tsétsi, a buzgó könyvnyomtató ajánlja a *cs* jelzésére a *ts* összetételt, mely jó sok ideig megmaradt, sőt e családnevekben: Takáts, Szakáts, Kováts még ma is használatos.

A XVIII. század nyelvújítási mozgalma vetette újra felszínre a helyesírás kérdéseit, s jóformán minden számottevő magyar író hozzájárult ahhoz, hogy ezek a kérdések lassankint tisztázódjanak.

Nehéz volna nyomról-nyomra kimutatni, hogy mikor állapodtak meg az eleinte következetlenül használt betűk közül abban, amely ma is használatos. Természetesen a nyelvtani ismeretek segítették leginkább elő a helyesírás fejlődését. Mióta Révai Miklós, a nagy nyelvtudós, elvül kimondotta, hogy minden nyelvnek a törvényét magából a nyelvből ismerhetjük meg, s ebből a célból magát a nyelvet a nyelvnek több százéves történetét kell vizsgálnunk: számos olyan sajátságát ismerték fel a nyelvnek, mely a helyesírásra is döntő befolyással volt. Így aztán a Verseghy Ferencz által hangoztatott elv: hogy az a tiszta magyarság, melyet a nép beszél, s hogy a helyesírásra nézve is az a döntő, hogy a szavakat miként ejtjük ki, hova-tovább a helyes irányban és értelemben módosult.

A XVIII. században, midőn az úgynevezett orthologusok és neologusok (az ósdiak és újítók) egymással a legszenvedélyesebben vitakoztak, némely írónk még a tájszólást is belevitte a helyesírásba, s lényegtelenebb kérdéseket is túlozva nagy hevesen vitattak (a *i*-ottisták és *y*-psilonisták küzdelme). Bármily kicsinyesnek lássék is manapság ez a nyelvészeti harcz, eredményében mégis fontos mert a kérdés lassankint tisztázódott, a jelesebb írók művei döntő hatással voltak az író és olvasóközönségre.

Igy küszöbölték ki a helyesírásból azokat a helytelenségeket, melyek mult századbeli íróinknál, lépten-nyomon előfordultak: a melly, valamelly attya, annya, báttya, 's (= és), a' (az) stb.

Az Akadémia, melyet Széchenyi István főleg abból a célból alapított, hogy a magyar nyelv ügyét felkarolja, azt kiművelje, döntő szavát a helyesírás kérdésében is latba vetette, s megállapította azokat a szabályokat, melyek szerint magyarul helyesen írunk.

Egyben-másban természetesen módosult ez, s vannak szavaink, melyeknek helyesírása még ma sem egyöntetű s legkevésbé sem következetes. Csaknem elmondhatjuk, a hány író van, annyi a helyesírás. Az egyszerűsítésre való törekvés jellemzi az újabb irányt, de diadalra ez még maig sem jutott.

II. Fejezet.

1. A magánhangzók helyesírása.

A magyar nyelvben levő összes magánhangzók a következők: *a, á, e, é, i, í, o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű* és a szavak (főleg a családnevek) végén *i* helyett használt *y*.

Az úgynevezett közép vagy zárt *e*-t (*ë*) az írásban nem szokták külön betűvel jelölni.

E hangoknak helyes jelölésére a kiejtés az irányadó. Különbség a helyesírás szempontjából a rövid és a hosszú magánhangzók között van.

1) Az *a* és *á* között olyan szembeötlő a hangzásban a különbség, hogy csak a felvidéken (a tótokkal szomszédos helyen) cserélik fel, hol az *a* gyakran *á*-nak (rövid kiejtéssel) hangzik. Egyebütt e két hangzót nem szokták összetéveszteni, s ha megtörténik, inkább hanyagságnak, mint tudatlanságnak róhatjuk fel.

2) Az *e* és *é* között szintén szembeötlő a hangzásbeli különbség. Ha az *-e*, mint függelék kérdő szócska fordul elő, gyakran *-é*-nek hangzik a kiej-

tésben, de írni csak *-e-t* szoktunk. Pl. Ellenemre jársz-*e*? így ejtjük ki: jársz-*é*; ládd-*e*, mit csináltál? — olvasd ládd-*é* stb.

3) A következő rövid és hosszú magánhangzók között: *i-í, o-ó, ő-ő, u-ú, ü-ű* fontos a különbség; a pontnak és hosszú ékjelnek a használatában már jó eleve biztos tájékozódásra van szükségünk. Ehhez már nyelvtani ismeret szükséges, mert a pontnak vesszővel, s a vesszőnek ponttal való felcserélése a szavakat gyakran értelmükből is kiforgatja.

Igy például *por-pór, kor-kór, tör-tőr, örült-őrült* a beszédben — legalább a nem szabatos beszédben — alig különböznek egymástól, ámde az írásban fontos dolog, vajjon rövidnek vagy hosszúnak írjuk-e azt a magánhangzót.

a) A hosszú *i*-re vonatkozólag azt kell általános szabályul megjegyeznünk, hogy azokban az igékben fordul elő, melyeknek régi alakjában *ojt, ejt* volt, a mostan levő *i* helyett. Pl. tanít, keserít, szomorít, szorít, szakít, röpít stb. Ezeknek és a többi *-ít* végű igealakoknak régi formája ilyen volt: *tanajt, keserejt, szomorajt* stb. Természetesen az *ajt* és *ejt* szótagokat helyettesítő *i*-nek föltétlenül hosszúnak kell lennie.

b) Továbbá hosszú az *i* az olyan egy szótagu szavaknak (nagyobbrészt igéknek) a végén, melyek mellől a teljes töből lekopott a *v.* pl. sí-rí (síró-rivó, hí(v) hívott; mív (mű), hív (hű), szív (szű) — (ennek a szónak kettős értelme van: főnévi alakja a *szívet*, igei alakja a *szívni* cselekvést jelenti). Alakjuk teljese megegyezik, jelentésük azonban egészen elütő egymástól.

A *sír-sír* között is különbséget szoktak tenni. *Sír* az ige-alak, *sír* a főnév alakja.

A következő, egy szótagú főneveken: *íz, ír* (írós-vaj), *csíz, csík* (csikos tarisznya), míg, így — hosszú az *i* hangzó.

c) *o—ó, ő—ő*. Az *ó* és *ő*-re vonatkozó szabály így hangzik: a magyar nyelvben minden szóvégen levő *-ó, -ő* hosszú, akár a szó tövéhez tartozik, akár képzőként járult hozzá. Pl. járó-keleő, tanuló, hordó, kotló, padló, fürdeő, kürtő, innenső, hátsó, első, utolsó stb.

Vannak egyszótagú szavak, melyeknek a ragozott alakja a bővebb töből alakul, pl. hó, ló, szó, tó, só, kő, tű, hő, stb., ezek közül azok, a melyeknek a ragozott alakjában az *o—ő* megmarad, pl. lovat, követ, tövet (tehát *v*-vel bővült a tű), a hosszú *ó, ő* megrövidül, a többi alakokban a hosszú *ó, ő* megmarad. pl. lótól, lónak, tűnek, kőhöz.

Hosszú az *ó* és *ő* a következő ragokban: -ból, -ből, -tól, -től, -ról, -ről. Pl. házból, kertből, fáról, mezőről, kádártól, kertésztől.

Hosszú még ezekben a visszaható ige-képzőkben: -óz, -öz, -ód, -öd, pl. irtózik, oldódik, mérgelődik, stb. A többi ragokban rövid mindakét hangzó (-o-n, -ö-n, -hoz, -höz).

d) *-u, ú; -ü, -ű*. A szavak végén levő *ú—ű*, ha melléknévképző, akkor mindig hosszú. Pl. fejű, lábú, nagyszerű, egyszerű, falú, (pl. festett falú szoba), érzésű, forgalmú stb.

(Ha a szó végén levő *u—ü*, a szó tövéhez tartozik, akkor rövid. Pl. odu (odv), szaru (szarv), kapu, falu, ágyu stb.).

Az -úl, -ül, határozó ragban levő *ú, ü* hosszú. Pl. követül küldötték, kormányzóul, vezérül, stb.

A mozzanatos igékben (-ul, -ül) rövid az *u* és *ü*. Pl. indul, fordul, lendül, perdül, csendül, zendül, csikordul, vonul, merül, kerül stb.

2. Mássalhangzók helyesírása.

A mássalhangzóknál a hosszúság és rövidség jelölése úgy történik, hogy a mássalhangzó megkettőztetése a hosszúságot jelenti. Pl. *jobb*, *add*, *locscsan*, *agg*, *áll*, *megygy*, *alkalommal*, *annál*, *toppan*, *lassan*, *hosszú*, *settenkedik*, *potytyan* stb.

A mássalhangzók kettőzését a kiejtésben kell már éreznünk, s aki szabatosan beszél, az ritkán véti el, hogy mikor kell a mássalhangzót kettőzve írnia.

Ha a kettőzött mássalhangzó a szó végén áll, a kiejtésben nem mindig hangzik úgy, hogy a hosszúságot észrevehetnők. Pl. *ál* és *áll* között a kiejtésben alig van különbség, holott jelentésük egészen más.

A szóban magában jobban kiérezzük, pl. *állat*, *kellemes*, *jobban* stb. szavakban a kettőzött mássalhangzók nemcsak szembeszökők, — hanem fülbe is mászók.

Általános szabályt csak a *b* és *t* kettőzésére állapíthatunk meg.

a) A *b* kettőzése a melléknevek közép- és felső fokában rendszeres, mert itt ez a *bb* a középfoknak a képzője. Pl. *erősebb*, *nagyobb*, *kiválóbb*, *keservesebb*, *legszebb*, *legtökéletesebb*, *legirgalmatlanabb*.

Ha némely melléknévnek a közép és felső fokát *-b*-vel képezzük, például: *gazdagb* (a régi nyelvben gyakran fordul így elő), *kedvesb*, *szárazb*, akkor természetesen a kötőhangzó elmarad, s a mássalhangzók torlódása miatt, mely nyelvünkben szokatlan — csak egy mássalhangzót illetve *b*-t írunk, de ez a rövidítés csak a költői formákban (versekben) járja, egyebütt sem nem szép, sem szükség nincsen reá.

b) A *t* kettőzése az igéknek mult idei alakjaiban szokott gyakran előfordulni. Az olyan igékben,

melyeknek a töve nem végződik *-t-re*, csak az egyes szám 3. személyében kettőzük meg a *-t*, ha előtte magánhangzó áll. Pl. *adott, keresett, hozott, mondott, imádott, ázott, fázott, nézett* stb.

Ha magában az ige tövében is van *-t*, akkor a többi mult idei személyekben is kettős *t* van. Pl. *láttam, láttál, látott, láttunk, láttatok, láttak; szerettem, szeretted, szeretett, szeretttünk, szerettetek, szerettek; ártottam, ártottál, ártott, ártottunk, ártottatok, ártottak; vesztettem, vesztetted, vesztett, vesztettünk, vesztettetek, vesztettek* stb.

A többi mássalhangzók kettőzésére szabályt fölláítani nem lehet. Részint magában a töben úgy van, részint a képző maga kívánja meg a kettőzést, avagy a ragoknak a szó tövéhez való járulása okozza a mássalhangzó-kettőzést.

A töben magában előforduló kettős mássalhangzókat a nyelvvel együtt tanuljuk meg. Például: áll, itt, ott, együtt, semmi, kettő. A legnagyobb résznél okát sem tudjuk adni annak, hogy miért kettős a mássalhangzó; a szót magát így ismerjük meg, így látjuk helyesen leírva, s így írjuk mi is. A képzők felvétele által keletkezett kettős mássalhangzók leginkább a pillanatnyi cselekvést jelentő igéknél (momentan) fordulnak elő. Pl.: *lebben, dobban, lobban, lábbad, reccsen, poccsan, kecczen, puffan, mukkan, vakkan, csattan, pattan, roppan, szep-pen, szottyán* stb. A *b, p, r, t* és a *sz-iszegő* mássalhangzók kettőzése általában gyakoribb, mint a többieké.

A ragok is befolyással lehetnek a mássalhangzók kettőzésére: a *-vá, -vé* és *-val, -vel* ragok *v* kezdőbetűje a mássalhangzón végződő szavak végső mássalhangzójával azonosul (assimilálódik). Pl.: *part-v-al = parttal, ház-al, várral, vezérré, malom-*

mal, kerékké, királylyá, tollal, pénzzé. Ezekben az esetekben szintén kettőzzük a mássalhangzót.

A magyarul szabatosan beszélők minden nyelvtani tudás nélkül kiérezik e szavaknak a kiejtéséből, hogy két mássalhangzóval kell írni, csak azt nem tudják, hogy miért.

E helyütt kell külön is szóvá tennünk a két jegyű mássalhangzóknak (az összetett mássalhangzóknak) a kettőzését. A nyelvünkben előforduló két- vagy többjegyű mássalhangzók a következők: *cs, cz* (*cz*-t egyszerűen *c*-vel is szokták írni) *ds*, (*dzs*) *gy, ly, ny, sz, ty, zs*,

A *cs* annak a hangnak a jelölésére való, mely a *t* és *s* hangzásából keletkezik.

Hasonlóképpen a *cz* = *tsz*, *gy* = *dj*, *ly* = *lj*, *ny* = *nj*, *ty* = *tj*.

A helyesírás szempontjából nagyon fontos ezt tudnunk, mert — amint látni fogjuk, — gyakran éppen ez vezet nyomra, hogy a *cz*-vel hangzó szótagot *cz*-ével vagy *tsz*-szel írjuk-e, a *gy*-ével hangzót *gy*-vel vagy *dj*-vel stb. Ezekről részletesebben alább lesz szó.

A kétjegyű mássalhangzók kettőzésének a kérdését kell előbb megbeszelnünk. Ime ezek a szavak: *kocz-czan*, *locs-csan*, *megy-gy*, *fagy-gyu*, *any-nyí*, *meny-nyí*, *asz-szony*, *hosszszú*, *mesz-sze*, *haty-tyu*, *faty-tyu*, mind tőszavak, melyekben a kétjegyű mássalhangzó kettőzött. Az a kérdés: vajjon így teljesen kettőzzük-e, vagy a kettőzésnek rövidebb módját tartjuk helyesnek vagyis írjuk így: *kocczan*, *loccsan*, *meggy*, *faggyu*, *annyí*, *mennyi*, *asszony*, *hosszú*, *messze*, *hattyu*, *fattyu*.

Helyesnek helyes mindakét módja e szavak írásának, de általában szokottabb a rövidítés, s minthogy az okszerű helyesírásnak az a célja, hogy minél

egyszerűbbé, s minél egyöntetűbbé válják, föltétlenül ezt az utóbbit kell ajánlanunk.

Hogy *c*, vagy *cz*-ét használunk-e, az kinek-kinek a tetszésétől függ, bizonyára egyszerűbb, mint a *cz*, de a közhasználatba még nem ment át.

A már fentebb említett *-vá -vé* és *-val -vel* ragoknak *v*-je a kétjegyű mássalhangzókkal is azonosul, így is számos kétjegyű mássalhangzónak a kettőzése fordul elő nyelvünkben. Pl. *harcz-czal*, *arcz-czal*, *kincs-csel*, *kilincs-csel*, *parancs-csal*, *narancs-csal*, *hely-lyel*, *megy-gyel* (nem *meggy-gyel*!) *gyöngy-gyel*, *György-gyel*, *király-lyal*, *ponty-tyal*, *konty-tyal*, *rizs-zsel*, *szakasz-szal*, *eresz-szel*, *arasz-szal*, *panasz-szal*, *rozs-zsal* stb.

Az ilyenformán keletkezett kétjegyű kettős mássalhangzókat nem kell rövidíteni, hogy nyelvtani alakjuk szembeötlőbb maradjon, s az assimilatio útján keletkezettektől megtudjuk első tekintetre különböztetni. E szerint így irandók: *harczczal*, *arczczal*, *kincscsel* stb.

Egyébként a rövidítve irt kettőzött összetett mássalhangzókat is vissza kell eredeti alakjukra vezetnünk, ha a szót elválasztjuk. Pl. ezt a szót asszony, nem így választjuk *el as-szony*, hanem így *asz-szony*.

A kemény és lágy, a fog- és sziszegő mássalhangzók találkozása néha olyan árnyalatot ad a hangnak, mintha az összetett mássalhangzók egyike vagy másika volna a szóban a két külön mássalhangzó helyett. Pl. *látszik*, *szeretsz*, *taníts*, *szoríts*, *menj*, *maradj*, *atyja*, *bátyja*, *hordjuk*, *szakadjatok*. *dobtam*, *néztünk*, *rögtön*, *azonban*, *különben* a beszédben így hangzanak: *lácszik*, *szereccz*, *tanács*, *szorács*, *menny*, *maraggy*, *attya*, *báttya*, *horgyuk*, *szakaggyatok*, *doptam*, *nésztünk*, *röktön*, *azomban*, *külömben*.

Ha a helyesírásnak a kiejtés volna egyetlen szabályadója, az utóbbi írásmód lenne az egyedül helyes, ámde nem szabad a nyelvnek s a nyelvtani alakoknak fejlődéséről sem megfeledkeznünk, úgy kell tehát a szavakat írunk, hogy nyelvtani formájukra reá ismerjünk. E tekintetben a többi európai nyelvek némelyikéhez (angol, francia) viszonyítva, aránylag csekély az eltérés, úgy hogy bármily otromba helyesírással írt levelet megértünk, holott az angol és a francia ugyancsak meg volna akadva a kiejtés szerint írt angol vagy francia levéllel.

A mássalhangzók torlódásából keletkező hangokat mind a nyelvtörvényeinek szemmel tartásával kell írunk. Ezért a következő dolgokat kell tudnunk:

1) A lágy és kemény mássalhangzók valamely szóban közvetlen egymás mellé kerülve hatással vannak egymásra, mindig az adja meg a hangnak kiejtésbeli (lágy vagy kemény) jellegét, a mely a második helyen áll. Pl. e szóban *bukdos* a *k* és *d* találkoznak, a *k* = kemény, a *d* = lágy, a kiejtésben a *k* helyett a megfelelő lágy mássalhangzó: *g* hangzik, tehát *bugdos*, de így írunk nem szabad. — Vagy *dob-tam*, a *b* = lágy, a *t* = kemény, a hangzás tehát kemény lesz, így: *doptál* stb.

Az egymásnak megfelelő lágy és kemény mássalhangzók a következők-

b	p	szabtam — szaptam; harapdál — harabdál; repdes — rebdes.
d	t	szaladtál — szalattál; labda — lapta; maradt — maratt.
g	k	bukdácsol — bugdácsol; szökdös — szögdös; faragcsál — farakcsál.
zs	s	vesd — vezsd; lásd — lázsd; üsd — üzsd.
v	f	hatvan — hatfan
z	sz	azt — aszt; meztelen — mesztelen.

2) Fontos dolog a *fog* és sziszegő hangoknak a találkozása. A sziszegő hangok: *s*, *sz*, *z*, (*cz*, *cs*)

d } úgy hangzik, mintha *cz* volna. Pl. *maradsz*
gy } *sz* = *maraccz*, *meredsz*, = *mereccz*, *haladsz*
t } *feledsz*, *szeretsz*, *temetsz*, *hagysz*, *egyszer* stb.

Az ilyen szavaknál vigyáznunk kell arra, hogy a kiejtés szerint ne írjuk, hanem vegyük figyelembe a nyelvtani alakot.

sz-s } úgy hangzik, mint *ss*. Pl. *egészség*, *szárazság*,
z-s } *készség* stb.

n-j úgy hangzik, mintha *nny* volna. Pl. *menj* = *menny*, *izenj* = *izenny*, *fonjatok* = *fonnyatok*, továbbá: *kenjünk*, *osonjatok*.

dj | úgy hangzik, mintha *gyj* volna. Pl. *maradj* = *gyj* | *maraggy*, *haladj* = *halaggy*, *hagyj* = *haggy*, továbbá: *szomorkodjanak*, *erőlködjenek*, *vesződjünk*, *imádjuk*, *oldódjatok* stb.

tj, *tyj* úgy hangzik, mintha *tty* volna. Pl. *állapotja* = *állapottya*, *indulatja* = *indulattya*, *atyja* = *attya*; továbbá: *keresetjük*, *iratják*, *siratják*, *hullatjuk* stb. A *d-j* találkozása leggyakrabban az igeragozásban fordul elő, még pedig a felszólító mód jelen idejében a *d* és *t*-re végződő igéknél. Pl. *maradjak*, *maradj*, *maradjon*, *maradjunk*, *maradjatok*, *maradjanak*.

Jegyzet: a *t*-vel végződő igék felszólító módjában a felszólító mód jele: a *j* vagy *s*-sé változik, pl. *szeressek*, *szeress*, *szeressen*, *szeressünk*, *szeressetek*, *szeressenek*; vagy *kiáltsak*, *kiálts*, *kiáltson*, *kiáltsunk*, *kiáltsatok*, *kiáltsanak*.

t-s tehát úgy hangzik, mintha *cs* volna. Pl. *szoríts*, *tanítsatok*, *keserítsünk*, *válts*.

Az *n-b*-nek a könnyebb kiejtése *mb*. Pl. *azonban* = *azomban*, *különben*. Helyesen *nb*-vel írjuk ezeket a szavakat.

Némely szóban a kemény és lágy mássalhangzók úgy assimilálódtak, hogy a helyes-írásban sem szükséges feltüntetnünk a nyelvtani alakot. Ezek a szavak: *aggat*, *faggat* (ak-gat, az akaszt ige**t**őből, fakgat = a fakaszt ige**b**ől) iktat (a régi jogtat ige**b**ől.)

A mássalhangzók helyesírásánál, amint láttuk, mereven nem szabad irányadó szabályul a kiejtés-t állítanunk fel. Nyelvtani ismeret nélkül helyesírás el sem képzelhető.

Helyesírási gyakorlat a magán- és mássalhangzókra vonatkozólag.

1) Magánhangzók.

Az író szereti az író-s-vajat. A gyermek egész nap rí. Megörült a szegény, midőn hírét vette hogy százezer forintot nyert, sőt szertelen örömében megörült. Az örök nem örökké állanak az őrhelyen. A török elévette törét, s a betörőkre tört. A por belepte a boros üveget, s midőn a pór kezébe vette, csodálkozva nézett arra. Leverte a lábáról a kór, és elvitték a kórház-ba; nem csoda, hogy kóros, mert már nagyon koros (idő). — Elkeseríti az embert, ha kimerítő munkáját nem becsülik meg, holott az elismerés lelkesíti, buzdítja a törekvő embert. A minden jóért és szépért lelkesülő, hevülő ifjak a jövődő legbiztosabb oszlopaivá lesznek. A faluban fehérre meszelt falú házak vannak. — Az odu a vadak tanyája. — Attila kis termetű, széles vállú, erős mellű, szűros apró szemű, heves indulatú, határozott akaratú ember volt.

2. Mássalhangzók:

Az álm legyen puha, édes azon az álom. — Az állam ereje a polgárok erkölcsétől és szorgal-

mától függ. — Nem áll, hogy az álbarátok kívá-
natosabbak, mint az ellenség. — Búsul a lengyel
hona állapotján. — Több vagy kevesebb szeren-
csével, kisebb vagy nagyobb fáradsággal szoktak az
emberek az életben boldogulni. — Mátyás királynál
hatalmasabb, eszesebb, igazságosabb, dicsőbb és jobb
királya nem volt a magyaroknak. — Össze-vissza-
keveredett az ellenség; ellenállásról szó sem lehetett;
csillogtak-villogtak a kardok, nagyot reccsent a dob,
s a roppant had rettenetes lármával roppant össze.
Fellegek szállingóztak a mennyboltozaton, a szellő
viharrá változva űzte-hajtotta a fellegeket; majd
sűrű cseppek hullottak alá, melyek lassankint úgy
zúdultak le, mintha csebrekből öntötték volna.
Mennykövek csapkodása, orkán bőgése félelemmel
töltötte el az embereket, s Istenhez fordultak segít-
ségért, aki a benne bízókat sohasem szokta elhagyni.
Ő az elhagyatottság rosszabb a legnagyobb szeren-
csétlenségnél is. — Ne légy csüggeteg és ingatag,
erősítsd meg lelkedet, s nyujtson neked vigasztalást
az a tudat, hogy másokat is sújt a sors, ne hagyj
fel minden reménynyel. — Az egészség legnagyobb
kincs a földön. — Tanítsd meg maga az élet arra,
hogy a megelégedettség a boldogságnak legfontosabb
alkotó része. — Egyszer-kétszer még csak megjárja
a csalódás, de ha mindenki cserbe hagyja az embert,
ha embertársainknak csak rossz indulatát látjuk,
gonoszságát tapasztaljuk: akkor hiábavaló a bölce-
ség, az okosság, elvesztjük az emberekbe helyezett
hitünket. — Ne higgy minden ember szavának;
maradj hű kimondott elveidhez. ne tántorodjál le
az igazság ösvényéről; szeresd azokat, akik szeretetre
méltók: s igaz ember a neved. — Elröppen a szó,
megmarad a tett! — Úgy élj, hogy haláloed napján
ne bánj meg semmit! — A magrakott rekettye-

bokron egy madárka énekel. — A fiú a piacra megy, hogy meggyet vegyen. — A zsir az éjjel úgy megfagyott, mint a faggyu. — Adjon egy botot, hogy ezt a legyet üssem agyon, mertha tovább is békén hagyom, boszant tovább is, de nagyon. — Az öregasszony jelentette, hogy a szilva megaszott. — Ott keress boldogságot, a hol találhatsz. — Fuss vagy fizess! — Addig üsd a vasat, a mig tüzes! — Szakassz virágot minden ágról.

III. Fejezet.

A nagy kezdőbetű.

Nagy kezdőbetűvel a következő szavakat, s a következő esetekben írjuk:

1. Minden tulajdon főnevet nem tekintve azt, hogy a mondat elején vagy a mondat bármely helyén áll. Pl. Árpád, János, Gábor, Gizella, Margit, Zsófi, Magyarország, Németalföld, Franciaország, Duna, Tisza, Maros, Olt, Alpések, Kárpátok, Mecsek-hegy, Cserhát, Budapest, Kolosvár, Páris, Parád, Barót; ide tartoznak természetesen a különböző állatok nevei is: Bogár, Csendes, Jámbor (ökrök nevei), Tündér, Huszár, Csinos (lovak nevei), Tisza, Bodri, Maros (kutyák nevei) stb.

2. A mondatot kezdő szó első betűjét szintén nagy kezdőbetűvel írjuk. Pl. Járj mindig az egyenes úton, mert azt, aki erről letér, nem becsüli senki. A mit megtehetsz ma, ne halaszd holnapra. Addig vagy boldog, a míg elérhetetlen vágyaid nincsenek.

3. Nagy kezdőbetűvel írunk idéző jelek után. Pl. Széchenyi szavait ne feledjétek el: „Magyarország nem volt, hanem lesz.“

A vezér így szólott katonáihoz: „Vitézek, mutassátok meg, hogy Árpád unokái vagytok, s hogy őseitek Hunyady vezérlete alatt húszszor győzték le a törököket.“

4. A címek, czégek neveit szintén nagy kezdőbetűvel kell írunk. Pl. „Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank,“ „Magyar Tudományos Akadémia,“ „Első Magyar Rizshántoló Iparvállalat.“ „A Vallás és Közoktatásügyi M. Kir. Miniszterium.“ „Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület“ stb.

5. A hivatalos levelezésekben, valamint folyamodványokban a megszólításokat, címeket szintén nagy kezdőbetűvel írjuk. Pl. Nagytekinetű Igazgatóság, alulírt tisztelettel kéri a Nagytekinetű Igazgatóságot, hogy számára egy kedvezményes áru vasuti menetjegyet kiutalványozni kegyeskedjék.

Még a magánjellegű levelekben is szokás a név helyett álló személyes névmásokat nagy kezdőbetűvel írni. Pl. Kedves Barátom Uram, mult héten hozzám írt becses soraira tudatom Önnel, hogy a szóban forgó könyvet a mai postával Barátom Uramnak elküldöttem . . . stb.

b) A verssorok elején levő szavaknak a kezdőbetűje is mindig nagy, akár végződik az előtte levő sor ponttal, akár nem. Pl.

Ott, a hol én nevedtem,
A dombról egy patak folyt . . .
Hányszor ott nem estvéledtem!
Éltem akkor boldog volt.

—
Mi kék?

Az ég.

Mi zöld?

A föld.

IV. Fejezet.

Idegen szavak helyesírása.

A magyar helyesírásnak legtöbbet bolygatott, s maig is megoldásra váró kérdése az, hogy miként kell írunk azokat az idegen szavakat, melyek hol gyakoribb, hol ritkább használatnak örvendenek.

A nyelvünkben levő idegen szavakat két csoportba oszthatjuk: 1. vannak olyan idegen szavak, melyek teljesen beleolvadtak a magyar nyelvbe, 2. és vannak olyanok, melyek idegen formájukat megtartották s csupán azért használjuk, mert a fogalom kifejezésére megfelelő magyar szavunk nincsen.

A teljesen magyarrá vált szavakat a magyar helyesírás törvényei szerint úgy kell írunk, amint hangzanak. Pl. reáliskola, gimnázium (ezt a szót még ma is, bár teljesen meghonosodott nyelvünkben, sokan így írják gymnasium, nem is helytelen, ámde gyakran írják így gymnázium, gymnazium, gymnásium, pedig a három közül egy sem helyes, mert nem következetes, sem a latin, sem a magyar helyesírásnak nem felel meg.) — múzeum, óda, elégia, filozófia, líra, dráma, éposz, himnusz

(nem hymnusz), pedagógia (nem paedagógia), kongrua, episztóla, stóla, eklézsia, direktor, rektor, doktor, — sífóner, svihák, strébet pacczer, spriccer stb.

Hogy miért kellene ezeket a teljesen meghonosodott s a közhasználatba átment szavakat latinosan, illetve görögösön vagy éppen németesen írunk: annak a szükségét nem látjuk be. Azokat is, a kik a magyaros írás ellen vannak, csak a megszokás készíti az idegen írásmódra, melyet azonban helytelennek tartanunk nem szabad, ha ugyan szigorú következetességgel alkalmazzák ezt a helyesírási elvet, ámde téves, ha egy és ugyanaz az író eccléziát, philozophiát, doctort és rektort, fizicát és mathézist ír, pedig ehhez hasonló következetlenség lépten-nyomon elő szokott fordulni.

Az idegen nyelvből átvett szavakat avval szoktuk mintegy magyarrá avatni, hogy úgy ragozzuk, mint az eredeti magyar szavakat. Pl. doktornak filozófiából, matematikának, muzsikára, ekléziához, ódák és himnuszok stb.

Azokat az idegen szavakat, melyeket a német, franczia, olasz vagy angol nyelvből veszünk kölcsön, valamint az idegen írók, költők, tudósok, hadvezérek neveit úgy kell írunk, mint az illető nyelv helyesírása kívánja. Pl. genre (nem zsánr) pose (nem póz), nuance (nem nüansz), sans gêne (nem szán zsén); Sokrates, Miltiades, Themistokles, Sophokles, Platon, Xenophon (nem: Szokratesz, Miltiadesz, Themisztokles, Szofoklesz, Pláton, Kszenofon, vagy amint egyik-másik következtlen helyesírónál látjuk a görög neveket latinosan. Pl. Themistocles, Sophocles); Julius Caesar, Cicero, Appius Claudius, Romulus, Remus, Marcus, Corio-

lanus, Augustus, Decius Mus (nem Juliusz Cézár, Czigzero, Appiusz, Klaudiusz stb.); Schiller, Goethe, Voss, Gotsched, Uhland, Bismark, Scheffel, Wallenstein (nem Siller, Göte, Fossz Gotcsed stb.); Voltaire, Lamartine, Molière, Racine, Beaumarchais, Coppée, Augier, Sardou, Villemain, Taine, Descartes stb. (nem a kiejtés szerint: Voltér, Lámártin, Moliér, Rászin, Bómársé, Koppé, Ózsié, Szárdú, Vilmén, Tén, Dékárt.

Nyilván való, hogy az idegen neveknek a magyar helyesírás szerint való írása nemcsak helytelen, hanem nevetséges is. Ha viszont az idegen nyelvekben a magyar neveket e helyesírási elv szerint írják, ugyancsak furcsa volna! Így az angol Shakespeare, Hume, Lear, Macbeth, Bacon, Malborough, Carlyle, Bulwer, London, Liverpool, Glasgow, New-york, stb. (nem úgy, mint az angolok kiejtik: Sékszpir, Jum, Lir, Mekbesz, Békn stb.)

Hasonlóképpen kell az olasz, spanyol, svéd, dán orosz stb. neveket írunk.

V. Fejezet.

Az írás-jelek alkalmazása.

Az írás-jeleknek helyes alkalmazása sem lényegtelen. A gondolatoknak szabatos kifejezése gyakran attól függ, hogy a mondatok, — főleg az összetett mondatok — egyes tagjait jól választjuk-e el egymástól.

A magyar nyelvben a következő írás-jelek vannak: 1) pont (.), 2) vessző (,), 3) pontos vessző (;), 4) kettős pont (:), 5) felkiáltó-jel (!), 6) kérdő-jel (?), 7) választó vagy gondolat-jel (—), 8) záró-jel (—), 9) idéző-jel („—“).

1. Pontot a teljesen befejezett mondatok végére kell tennünk. Pl. A szomszédunk háza mult éjjel leégett. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tűzok.

A könyvek, fejezetek, szakaszok czíme után is pontot teszünk. Pl. Az éneklő madarak. A ház. Két nagy költő. — Ezek nem befejezett mondatok ugyan, de előre bocsátottuk, mint olyan tárgyat, melyről valami mondanivalónk van.

Pontot szoktunk tenni a rövidített szavak mellé is, mintegy jelölve, hogy ezek

mellől még hiányzanak más betűk is. Pl. m. kir. (magyar királyi), u. p (utolsó posta), stb. (és a többi), u. o. (ugyanott). Ezekről a rövidítésekrő behatóbban a következő fejezetben lesz szó.

2. A vesszőnek kettős célja van: a) egyes szavakat választ el egymástól; b) az összetett mondatokat tagolja egyes alkotó mondataira.

Az egyszerű mondatban akkor van helye, ha egyforma mondatrészeket kell egymástól elválasztanunk. Pl. A szép, erős, drága tollkés eltört. — Ebben a mondatban három jelzője van a tollkés szónak, a két elsőt vesszővel választjuk el, mintegy jelzéskéül annak, hogy külön-külön a jelzett szóhoz tartoznak. — Példák: János, Péter, Gábor és a szomszéd gyermekek labdáztak az udvaron. — Én a tegnap délután irtam, olvastam, játszottam és azután megvacsoráltam. — A mezőn, szántóföldeken, erdőben, a faluban, sőt az egész környéken nagy záporosó volt. — Háza, kertje, földje, pénze, mindene volt; alig tudta számát ökrének, lovának stb.

A mondatokat elválasztó vesszőnek az összetett mondatokban nagy a jelentősége. Az összetett mondat két vagy több mondatból áll, ezeket az egyes mondatokat rendesen kötőszavak kapcsolják össze, vagy választják el. Így a kötőszavak maguk útba igazítanak minket arra nézve, hogy hova kell vészszőt tennünk.

E kötőszavak közül leggyakoribb: *hogy* (összetett alakjai ahogy, nehogy, semhogy, mint-hogy, hahogy), *hogyne*, *hogyha*, *hogysem*), *ha*, *de*, *hanem*, *mint*, *aki*, *amely*, *ami* (ez tulajdonképpen vonatkozó névmás, de a mellékmondatok élén igen gyakran kötőszót helyettesít). Ezek, valamint a többi mondatkapcsoló vagy választó kötőszavak előtt mindig

vesszőnek kell állania. Példák: Ugy elmegyek, meglátjátok, hogy a hirem se halljátok. — Addig jár a korsó a kútra, míg nyaka szakad. — Lassan fujtam, mégis elhasadt: úgy szerettem, mégis elhagyott. — Ősszel száll a darumadár messzire, de tavasszal újra meg jön fészkére. — Nem az embert félttem, hanem a lovakat. — Úgy látszik, hogy megfeledkeztél a kötelességedről. — A ház, mely a falu végén állott, a minap leégett. — A szomszédék Pistáját, kivel tegnap este még beszélgettünk, ma reggel a villám agyon sujtotta — Aki mer, az nyer. — Aki másnak vermet ás, maga esik bele. — Arra nézz, akivel beszélsz!

Ezekből az utóbbi példákban kitetszik, hogy az aki, amely, ami állhat a mondat élén is, ilyenkor ügyelnünk kell, hogy a vesszőt az előtte álló mondat végéről ne hagyjuk ki. Pl. Aki mer az nyer — helytelen, mert az első mondat: Aki mer — vesszővel választandó el a másik mondatától: az nyer.

Két vessző közé kell tennünk a közbevetett mondatokat és a megszólítást is. Pl. A szomszédék legelőjét, bár nem ér sokat, ezer forintot vették meg. — A fát a napszámosok, — a faluból hozta őket a tisztartó, — délig mind felvágták. — Ne feledd el, fiam, hogy apád vagyok! — Vitézül harcoljatok, székely fiúk!

A közbevetett mondatokat helyesebb megkülönböztetés céljából nem csak vesszőkkel választjuk el az előttük levő és utánuk következő mondatoktól, hanem választó jelekkel is.

Ugyancsak két vessző közé kerülnek az értelmező, vagyis utójelzőként álló mondatok, vagy szavak. Pl. Mátyást, a magyarok dicső királyát, európaszerte ismerték és tisztelték. — Almát hozott, pirosat, és kenyeret, fehérét.

3. A pontos vessző helyes használatához a magyar mondatannak az ismerete föltétlenül szükséges. Pontos vessző a többszörösen összetett és a körmondatokban fordul elő, ez az utóbbi mondat pedig csak a szónokoknál és költőknél szokott gyakrabban előfordulni.

A pontos vessző összetett mondatokat választ el egymástól, még pedig kizárólag olyan mondatokat, a melyek egymástól függetlenek (tehát mellérendelt viszonyban állanak). Pl. A jobb szárny előre nyomult, s az ellenség balszárnnyát hátrálásra kényszerítette, bár az jóval erősebb volt; a balszárnny ez alatt megkerülte az ellenséget, s oldalba fogta a derék-hadat, mely éppen támadásra készült. — A kenyérmezei csatában, melyet Báthori István, erdélyi vajda és Kinizsi Pál temesi bán a törökök ellen vívtak, ez utóbbi fényes bizonyosságát adta rettenetes erejének; két kezében egy-egy kardot villogtatva rohant a törökök közé, s a merre csak ment, utat nyitott magának és vitézeinek.

Egyszerű vessző helyett pontos-vesszőt nem szabad használnunk, főleg a szorosan egymáshoz tartozó mondatok között nem (ha a mondatok között alárendelt viszony van.) Pl. téves volna a következő mondatokban a pontosvessző használata: Használd fel az időt; mert minden haszontalanul elvesztegetett percznek keservesen adhatod meg az árát.

A pontos vesszőnek leggyakrabban a körmondatban van helye, még pedig úgy az elő- valamint az utótag egyes összetett mondatai között. Pl. Ha a történelem lapjait, melyeken nehéz idők nagy eseményei följegyezve vannak, komoly áhítattal és mély érzelemmel olvasod; ha a dicső hazafiak, jeles királyok, kiváló hadvezérek példája téged is felbuz-

dít; ha érezed, hogy ezért a hazáért, melynek fia vagy, szent kötelességed mindent megtenni: akkor fiam erőt is ad majd az Isten ahhoz, hogy a haza iránt való kötelességedet híven teljesítsd.

4. A kettős pont a körmondatokban s a magyarázó mondatok élén szokott előfordulni.

A körmondatokban az elő- és utótag között kell a kettős pontnak állania. Az előtag összes mondatainak az utótaggal való szoros összefüggését jelzi, mert tudjuk, hogy az előtag minden mondata külön-külön összeköthető értelmileg az utótaggal, még pedig azért, mert az előtag összes mondatai mellékmondatok (alárendelt viszonyban levők), az utótag pedig a főmondat, melyet értelmileg az előtag mondatai tesznek csak teljessé.

A fentebb például idézett körmondat ezt is szemléltetheti.

A kettős pont a magyarázó mellérendelt mondatok kötőszavát is szokta néha helyettesíteni. Pl. Hárman voltak nálunk a tegnapi: János, Géza és Gábor. (E helyett: Hárman voltak nálunk a tegnapi, még pedig János, Géza és Gábor). — Igen szépet álmodtam: tégedet láttalak hófehér mennyasszonyi ruhában, mirtus-koszorúval a fejedben.

5. A felkiáltó jelnek a felszólító vagy felkiáltó (néha óhajtást kifejező) mondatok végén kell állania. Pl. Légy erős és állhatatos, barátom! — Anyám, áldjon meg téged a jó Isten! — Pusztulj a szemem előtt, rossz fiú, nem akarok veled ebben az életben többé találkozni! — Ó Istenem, Istenem! — Bár nagy volnék! — Mily rettentő látvány! — Helytelen, ha a felkiáltó jelt közvetlen egy szó (rendesen a megszólítás után) tesszük. Pl.

Barátaim! ne csüggedjete. (E helyett: Barátaim, (ez a megszólítás, mely után csak vesszőt kell tennünk) ne csüggedjete! (ez a parancs, ide való tehát a felkiáltó jel.)

A levelekben is helytelen a megszólítást vessző helyett felkiáltó jellel fejezni be. Pl. Kedves Barátom! Méltóságos Uram! Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! — Ezek helyett a felkiáltó jelek helyett vesszőnek kellene állania. A szokás azonban annyira meggyökeresedett, hogy aligha lehet már kiküszöbölni, már pedig az ilyen formai dolgokban föltötte kíváncsias az egyöntetűség és a következetesség.

6. A kérdő-jelnek a kérdő-mondatok végén van helye még pedig a független kérdő mondatok után, mert a függő kérdő-mondatok végére pontot szoktunk tenni. Pl. Ott volt-e nagybátyád a dévai vásáron? — Mikor láttad azt a szerencsétlen gyermeket? — Jól érezted-e magadat annál a családnál? — Ezek független kérdő-mondatok. — Ki tudná megmondani, hogy annyi szerencsétlenség után mi történik majd velünk. Hogy láttam-e őt vagy nem, avval nem törődtek az én drága rokonaim. — Hogy ennek a szerencsétlenségnek mi volt az okozója, azt még a mai napig sem derítették ki.

7. Választó vagy gondolatjelnek akkor van helye, ha a mondatnak egyik vagy másik tagját, mint közbetvetést el akarjuk a többi mondattagtól elválasztani. Pl. Eljött a pesti vendég, — no ugyan hánytavetette magát — s az első emeleti, erkélyes szobát bérelte ki. — Az ünnepelt énekesnő, — azt mondják ropant gyenge a hangja — olyan szeszélyes volt, hogy az egész város megbotránkozott rajta.

A gondolatjelt szokták még olyan mondatok után is használni, melyekkel az író többet sejtett, mint a mennyit a mondat ki tud fejezni. E gondo-

latjelek helyett a pontokkal (...) való jelzést használják általánosabban. Pl. Éjfél után az óra egyet üt, a hid üres és csend van mindenütt . . . . — A morajló habok újra színbeverődtek, s nem vette senki észre, hogy távolabb egy fekete tömeg úszott tovább csendesen . . . .

E gondolatokat pótló pontokkal természetesen sok író visszaél, mert akkor és ott is használja, a mikor és a hol egyáltalában nincsen reá szükség.

Választójelt kell a sor végén félbeszakított mondatnak a tagja után tennünk, melylyel a sor végződik. A jel — és nem „, mely tudvalevőleg a német helyesírásnál használatos. Pl. Lement a nap, de csillagok nem jöttek. A szavak elválasztására nézve következő szabályaink vannak:

1. A szavakat úgy kell elválasztanunk, amint szótagonként kimondjuk. Pl. al-ma, hasz-nos, ó-ra, ár-va, ó-lom, csont-ra stb.

Vagyis minden szótagban egy magánhangzónak szabad csak lennie, mássalhangzó lehet több is, mert a mássalhangzó magánhangzó nélkül nem alkothat szótagot.

Ha a két vagy több szótagú szavakban két magánhangzó között egy mássalhangzó van, ez mindig szótag kezdő, tehát nem az első, hanem a második, illetve harmadik magánhangzóval együtt kell kiejtenünk és írunk. Pl. á-lom, e-ke, a-kó, e-n yé-i-m, ö-vé-i, ti-é-id.

Ha a két magánhangzó között két mássalhangzó van (az összetett mássalhangzók természetesen hangtanilag egynek veendő), *ezek megoszlanak: az egyik az első magánhangzóhoz csatlakozik, a másik új szótagot kezd. Pl. ár-va, An-tal, gaz-dag, Gáb-ri-el stb.

Ha a két magánhangzó között három mássalhangzó van (ennél több a magyar szavakban nem lehet, mert nyelvünk a mássalhangzók torlódását nem szereti), akkor a szótagolásban az első magánhangzóhoz jut a három közül kettő, a második magánhangzó élére a harmadik mássalhangzó. Pl. gond-ra, must-tól, And-rás, füst-re stb.

2. Ettől a szabálytól eltér az összetett igék elválasztása, ha az összetétel első fele határozó-szó. Pl. el-áll, fel-ül, át-ad, szét-ap-rít, (nem e-láll, fe-lül (a felül szónak e az elválasztása), á-tad, szé-tap-rít.)

8. A zárójelnek a közbevetett mondatoknál ugyanolyan a használata, mint a választó jelnek.

9. Idéző jelre az idézeteknél van szükségünk, ha másnak (rendesen kiváló embereknek) a szavait idézzük. Pl. Deák Ferencz hires szavait: „A hazáért mindent kockáztathatunk, de a hazát kockáztatnunk nem szabad.“ — Midőn Széchenyi a Magyar Tudós Társaságot megalapította, a pozsonyi kerületi gyűlésen így szólott: „Ha feláll egy olyan intézet, mely a hazai nyelvet kimíveli, én egy évi jövedelmemet felajánlom.“

VI. Fejezet.

A rövidítések.

A nyelvünkben előforduló fontosabb és szokottabb rövidítések a következők:

- m. kir. = magyar királyi
- a. m. = annyi mint
- o. é. = osztrák értékben
- frt. = forint
- kr. = krajczár
- kor. = korona
- fill. = fillér
- f. é. = folyó év
- f. h. = folyó hó
- u. a. = ugyanaz
- u. o. = ugyanott
- l. f. = lásd fentebb
- stb. = és a többi
- róm. kath. = római katolikus
- ág. ev. = ágostai evangélikus
- ev. ref. = evangélikus református
- unit. = unitárius
- gör. kath. = görög katolikus
- gör. kel. = görög keleti
- izr. = izraelita
- ort. = orthodox
- neo. = neolog

- s. i. t. = és így tovább
 p. h. = pecsét helye
 m. k. = maga kezével
 u. i. = utóirat
 b. ú. é. k. = boldog új évet kívánok
 jan. = januárus
 feb. = februárus
 márcz. = márczius
 ápr. = április
 máj. = május
 jun. = junius
 jul. = julius
 aug. = augusztus
 szept. = szeptember
 okt. = október
 nov. = november
 decz. = december
 K = Kelet
 Ny = Nyugat
 É = Észak
 D = Dél
 ÉK = Észak-Kelet
 ÉNy = Észak-Nyugat
 DK = Dél-Kelet
 DNy = Dél-Nyugat
 ÉÉK = Észak-Észak-Kelet
 ÉKK = Észak-Kelet-Kelet
 DDK = Dél-Dél-Kelet
 DDNy = Dél-Dél-Nyugat
 DNyNy = Dél-Nyugat-Nyugat
 m. = méter
 dm. = deciméter
 cm. = centiméter
 Km. = Kilométer
 l. = liter

dl. = deciliter
Hl. = Hektoliter
gr. = gramm
Dgr. = decigramm
kgr. = kilogramm
ha = hektár
 m^2 = négyzetméter
 m^3 = köbméter

VII. Fejezet.

A magyar helyesírás kis szótára.

A.

Abba	Aggodalmas
Abban	Aggodalom
Abbeli	Aggódó
Abból	Ahelyett
Ad, ád	Ahhoz
Add (felszólító mód)	Ajánl
Adjak, adj, adjon	Ajánlott
Adott	Akad
Addig	Akadjak, akadjál, akadjon
Adós	stb.
Adósság	Akadt, Akadott
Adózik	Akként
Adózó	Akkor
Adózzam	Aközben
Adózzál	Ál (melléknév)
Adózzék	Alatt
Affelé	Alj
Afféle	Aljasság
Affelől	Áll (főnév)
Agg	Áll (ige)
Aggály	Állam

Állandó	Anyja, Anyjuk
Állapot	Arra
Állás	Arról
Állat	Asszonáncz
Álldogál	Asszony
Állhatatlan	Aszerint
Álló	Aszúbor
Állomány	Átall (ige)
Állomás	Atilla (ruha)
Állvány	Attila (király)
Alól	Atya
Aludt	Atyja, Atyjuk
Amarra	Avval
Anélkül	Azelőtt
Annak	Azóta
Annál	Azzal
Annyi	Ázott
Anya	

B.

Bágyad	Barátja, Barátjuk
Bágyadt	Barátság
Bágyadtság	Barátságos
Bajlódás	Becsepegtet
Bajlódik	Becseppen
Bajlódjam, Bajlódjál	Beljebb
Bajlódjék stb.	Benn
Ballag	Benső
Bandsal	Benfentes
Bánkódás	Benlakó
Bánt	Benszülött
Bántsak, Bánts, Bántson	Bezzeg
stb.	Biggyeszt

Billentyű	Bőgő
Billikom	Bökkenő
Bizottság	Bőr
Biztat	Bővebben
Biztassak, Biztass, Biz-	Brutto-súly
tasson stb.	Búcsú
Bizton	Búg
Bódító	Bús
Bólint, Bólintsak, Bólints	Butor
stb.	Búza
Bont	Bűbáj
Bontsak, Bonts, Bontson	Bükk
stb.	Bűn
Boszant, Boszantsak stb.	Bűvész
Boszú	Bűz
Bőg	

C.

Cikk, cikkely	Csepü
Cikornyás	Csettent
Cöllöng	Csettentett
Csallóköz	Csettentsek, csettents,
Csaló	csettentsen
Csatt	Csillag
Csattan	Csillám
Csattanó	Csillár
Csattanós	Csillan
Csattantott	Csillapít
Csattog	Csillapítsak, Csillapíts,
Cseh	Csillapítson stb.
Csepp	Csillog
Cseppen	Csillagos
Cseppentett	Csillogó

Csín
 Csíny
 Csónak v. csolnak
 Csóva
 Csóvál
 Csőcselék
 Csőd
 Csődtömeg
 Csődülés
 Csődület
 Csökken
 Csökkenjen
 Csöppen
 Csöppenjen
 Csöppentés
 Csöppentett
 Cső
 Csőr

Csősz
 Csúcs
 Csúf
 Csúfos
 Csúfság
 Csúszik
 Csússzam, csússzál,
 csússzék
 Csúz
 Csügg
 Csügged
 Csüggedés
 Csügget
 Csüggeteg
 Csüggedtség
 Csüggjek
 Csűr

D.

Darabolt
 Daraboltság
 Dermedt
 Dermedtség
 Dicső
 Dicsőség
 Dinnye
 Dísz
 Diszítés
 Díszített
 Díszműárú
 Dorottya
 Döbben
 Dől
 Dörren

Dörrenés
 Dőzsöl
 Dsida vagy Dzsida
 Drót
 Dráma
 Dúcz
 Dunnalúd
 Durran
 Durranjon
 Dús
 Dúvad
 Duzzad
 Duzzadó
 Duzzadt
 Duzzog

E. É.

Ebbe	Ell (ige)
Ebbeli v. Ebbéli	Elannyira
Ebből	Eléggé
Eddig	Ellen
Edz (edzeni)	Ellenség
Edzés	Ellensúlyoz
Edzett	Ellentáll
Efféle	Előbb
Effelől	Előny
Egészség	Előtt
Egy	Elsőbbség
Egyetértés	Eltörődött
Egyesség	Elzüllik
Egyező	Ennélfogva
Egyebünnen	Enni
Egyiptom	Ennyi
Egyszer	Éppen
Egyszersmindenkorra	Erre
Egyszersmind	Ért
Együtt	Értsek, Érts, Értsen stb.
Ejt	Értésít
Ejts	Értésítsek, Értésíts, Érte-
Ejtsünk	sítsen stb.
Ekkép	Evvel
Ekkor	Ezzel
Ekkora	

F.

Faggat	Fáradt
Faggyu	Fáradtság
Fárad	Fáradtságos

Feccsen	Fogad
Fed	Fogadjak, Fogadj, Fogad-
Fedjek, Fedj, Fedjen stb.	jon stb.
Fedd	Fogódzik
Feketéllik	Fogózzam vagy fogózzam
Félakkora	Folyton
Felebbez	Folytonosság
Felebbezzek, felebbezz,	Fonnyad
felebbezen stb.	Fonnyadjak, Fonnyadj,
Felebbvaló v. Feljebb	Fonyadjon stb.
való	Fordít
Fellázad	Fordítsak, Fordíts,
Fellebbent	Fordítson
Felleg	Forr
Fellel (feltalál)	Forradalmi
Fellélegzik	Forradalom
Fellendül	Forradás
Fellengző	Forral
Fellép	Forrás
Fellobban	Forró
Fellobogóz	Forrong
Fellobogózzak, Felobogózz,	Forráspont
fellobogózzon stb.	Foszt
Fenn	Fosszak, Fossz, Fosszon
Fenség	stb.
Fertőtelenít	Főleg
Fest	Friss
Fessek, Fess, Fessen stb.	Frissesség
Fillent	Frissítő
Fillentsek	Függ
Fillents	Függelék
Filentsen stb.	Függeszt, függesztek stb.
Fillér	Függő
Findsa vagy Findzsa	Füllent
Finnyás	Füllentsek, Füllents,

Füllentsen stb.	Fűt
Fül	Fűtsek, Fűts, Fűtsön stb.
Füledt	Fűtty.
Füledtség	

G.

Gallér	Gőg
Galy	Gőgösség
Gálya	Gúla
Gavallér	Gulya
Gazdá	Gúny.
Gazdaság	Gurul
Gazgagít, gazdagítsak stb.	Gurít
Gazdasszony	Gurítás
Gödény	Gurítok

Gy.

Gyarapít	Győr
Gyarapítsak, gyarapítson	Győz
Gyenge	Győzelem
Gyengédség	Győződni
Gyengédtselenség	Győzzek, Győzz, Győzzön
Gyík	stb.

H.

Háborgás	Háborgassak, Háborgass,
Háborgat	Háborgasson stb.

Háborít, háborítsak stb.	Hassak, Hass, Hasson
Habsol	stb.
Hadd	Hathatós
Hagy, hagyjak, hagyj, hagyjon stb.	Hatszor
Hagyján	Háttér
Hajcsövésség	Hattyú
Hajít	Helyett
Hajítsak, Hajíts, Hajítson	Hetedszer
stb.	Hiéna
Hajlit, hajlitsak stb.	Hím
Hajt	Hímes
Hajtó	Hisz
Hajtsak, Hajts, Hajtson	Higyjek, higyj stb.
stb.	Hidd (felszólító mód)
Halhatatlan	Hízik
Hallgat	Hízzam, hizzál stb.
Hallgassak, Hallgass, Hallgasson stb.	Hóbort
Hallgató	Hód
Hallgatóság	Holott
Hallgatózik	Hólyag
Hallható	Hón (főnév), Hónalja.
Halljuk!	Hónap
Hallomás	Honn
Halott, Halottja	Honnan
Hanyatt	Hord, Hordjak, Hordj, Hordjon stb.
Hánykodik, hányódik hánykódjék	Hóri-horgas
Hánykolódik	Hosszú
Hasad	Hozzá
Hasadjon	Hőköl
Hasít	Húll
Hasítson	Hullám
Hat (ige)	Húr
	Húsz

I.

Iccze	Inkább
Iddogál	Innen
Ifjabb	Innenső
Igazság	Inni
Igazságosság	Íny
Ihlet	Irigy
Íj	Ittas
Illat	Ittasság
Illatozzam, Illatozzál stb.	Itthon
Illem	Ív
Illendő	Íz
Illés	Íziben
Illeszkedik	Ízlel
Illeszkedik	Ízlés
Illet (ige)	Ízletes
Illetlen	Ízlik
Illető	Izzad
Illik, Illjék	Izzadjam, Izzadj stb.
Illó	Izzaszt
Illő	Izzasszak, Izzassz,
Íme	Izzasszon stb.
Imetten (ébren)	Ízzé-porrá
Ín	Ízzik

J.

Jelent	Jellem
Jelentő	Jellemzetesség
Jelentőség	Jó
Jelentsek, Jelents,	Jómódú
Jelentsen	Jós
Jelleg	Jóság

Jószág
Jő
Jön
Jöszte
Jött-ment
Jövendő

Jövő
Jut
Jussak, Juss, Jusson stb.
Juttat
Juttassak, Juttass,
Juttasson stb.

K.

Kacsó
Kakuk
Kandalló
Kanna
Kanócz
Kapós
Kappan
Kárvallott
Katholikus
Kedd
Kelendő
Kell
Kellem
Kellő
Kényszer
Képzél
Képzett
Képzettség
Képző
Kéredzik
Kérődzik
Kérőzzék
Kerit
Keritsek, Keríts,
Kerítsen stb.

Keszkenő
Kesztyű
Kétség
Kétszer
Ketté
Ketten
Kevesbedik
Kevesebb
Kevésbbé
Kifutja
Kifussak, kifuss, kifussan
stb.
Kigyó
Kijebb
Kinn, kint
Kínos
Kinő
Kitetszik
Kitessék
Klasszikus
Koccint
Koros (idős)
Kór
Kóros (beteg)
Kórház

Kóró	Közzétesz
Kósza	Krónika
Kóta	Kuruttyol
Költ	Kúszik
Költsek, Költs, Költsön	Kússzék
Költség	Kút, Kútja
Köny	Különben
Könnyű	Künn
Könnyebb	

L.

Lábbadoz	Lecsillapít
Lábújj	Legalább
Lakos	Legelőbb
Lakosság	Leginkább
Lándsza vagy Lándzsa	Legott
Lappang	Legtöbb
Lassan	Legutóbb
Lassít, Lassítsak	Lehorgasztja fejét
Lassító	Lehurrog
Lassú	Lejebb
Lát	Leledzik
Lássak, Láss, Lásson stb.	Lenn
Látszik	Lenni
Látszodjék	Levet
Lássék	Levessek, Levess, Leves-
Láttamoz	sen stb.
Láttamozzon	Levetkőzik
Láttára	Levetkőzzék
Láttat	Levetkőztet
Láttasson	Levetkőztessek stb.
Lebben	Libben
Lebbenjen	Libbenő

Lobban	Lövöldözön
Lobbadisz	Lődözzön
Lobbaszson	Lőn
Loccsan	Lúd
Loccsanjon	Lúg
Lődöz	Lutheránus
Lövöldöz	

M.

Madzag	Mellesleg
Magtalan	Mellett
Makk	Mellkas
Makktalan	Mellől
Mállik	Mellőz
Manna	Mellőzés
Mappa	Mellőzött
Mássalhangzó	Mellső
Másszor	Mennél
Meddig	Menny (mennyország)
Meddő	Mennyi?
Megett	Mennykő
Megettem, Megettél, Meg-	Mérföld
evett	Merre?
Megevő	Messek, Mess, Messen
Méh	stb. (metszeni)
Mekkora?	Messiás
Mell	Messze
Mellé	Messzire
Mellék	Metsz
Mellékelt	Metszés
Mellékes	Metszet
Mellék irat	Meztelen
Mellény	Midőn

Mielőbb	Módszer
Mielőtt	Móka
Míg	Moldva
Milliomos	Mukkan
Mirígy	Múza
Mocczan	Mű
Mód	Művel
Módos	Művész
Módozat	

N. Ny.

Nagyít	Nyomás
Nagyítás	Nyomott
Nagyító	Nyugta
Nagyítja, Nagyítjuk stb.	Nyugtat
Nagyjában	Nyugtassak, Nyugtass,
Nefelejts	Nyugtasson stb.
Nógat	Nyűg
Nóta	Nyűgös
Nyaggat	Nyűgösködjem, Nyűgös-
Nyirettyű	ködjék stb.
Nyit	
Nyissak, Nyiss, Nyisson	
stb.	

O. Ó.

Ó (régi)	Ócska
Óbégat	Óda (ó dai költemény)
Óbégassak, Óbégass,	Ódon (régi)
Óbégassan stb.	Óhaj
Ócsárlás	Óhatatlan

Ó-kor	Ósdi
Október	Ószeres
Ól	Oszt
Ólálkodik	Osszak, ossz, osszon
Olló	stb.
Ólmos	Óta
Ólom	Ótalom
Ón	Ott
Onnan	Óv
Óra	Óvatol
Orr	Ozsonna, Uzsonna.
Orrmány	

Ö. Ő.

Őgyeleg	Örül (örvend)
Őrgróf	Örül (megőrül-, megbom-
Őriz	lik az esze)
Őrizzek, Őrizz, Őrizzen	Őrvezető
stb.	Ős
Őrjárat	Összébb
Őrködés, Őrködjék stb.	Összeg
Őrlés	Osz (főnév és melléknév)
Őrmester	Össze
Őrség	

P.

Pallér	Paróka
Palló	Párrím
Pallás (padlás)	Pattan, Pattant, Pattantsak,
Palócz	Pattants stb.
Parittyá	Pedz

Példálózik	Pótló
Pelengér	Pottyán
Penna	Pózna
Petty	Pöffeszkedik
Pikkely	Pőre (csupasz, meztelen)
Pilla	Pőröly
Pillanat	Prédikáció
Pillangó	Próba
Pillant	Próbál
Pille	Próbás
Pillér	Próféta
Píp (a tyúknak pípje van)	Prókátor
Pipa (nem pípa)	Propeller
Piskóta	Próza
Pittyeszt (biggyeszt)	Puffad
Pittypalatty	Puffadjak, Puffadj, Puffad-
Poggyász (Podgyász he-	jon stb
lyett)	Puffan
Pók	Pukkan
Pokrócz	Pukkanjak, Pukkanj,
Pólya	Pukkanjon stb.
Pór (falusi ember, paraszt)	Pukkad
Porcellán	Pukkadjak, Pukkadj,
Pórias	Pukkadjon stb.
Pórnép	Púp
Poshadt	Puttony
Pót	Pünkösd vagy Pünköst
Pótlás	

R.

Rágcsáló	Rágódjam, Rágódjál,
Rágódik	Rágódjék

Ránt	Rikító
Rántsak, Ránts, Rántson stb.	Rím
Rebben	Robban
Rebbenjek, Rebbenj, Rebbenjen	Robbanjak, Robbanj, Robbanjon stb.
Reggel	Róbert
Rejt	Róka
Rejtsek, Rejts, Rejtsen	Rokka
Rekkenő	Rokkant
Repdes	Rókus
Repdessek, Repdess, Repdessen stb.	Róma
Reppen	Róna
Reppenjek, Reppenj, Reppenjen stb.	Roppant
Részvény	Rossz
Részvét	Rosszal (ige)
Rétség	Rozzant
Retteg, Rettegett	Rózsa
Retten	Rózsás
Rettentés	Rögtön
Rettentő	Rögzít
Rettenetes	Rögzítsek, Rögzíts, Rögzítsen stb.
Rettenetesség	Röpdös
Rezdül	Röpdössek, Röpdöss, Röpdössön stb.
Rezzén	Rőt
Rezzenjek, Rezzenj, Rezzenjen stb.	Rúd
Rikácsol	Rút
Ríkat	Rútság
Ríkassak, Ríkass, Ríkasson stb.	Rüpek

S.

Sakk	Sódar
Sallang	Sógor
Sápítóz	Sólyom
Sápítozzon	Sóvár
Satnya	Sőt
Sebbel-lobbal	Sróf
Sellő	Súg
Semmi	Súly
Settenkedik	Surlódjam, Surlódjál,
Settenkedjék	Surlódjék stb.
Sík	Surlódás
Síkföld	Süllő
Síklik	Süpped
Síkló	Süppedjen
Síkoljam, Síkolj, Síkoljék	Süppedezem
stb.	Süppedezzem, Süppedezz,
Síkság	Süppedezzen stb.
Sín	Sürgős
Sínli Sínlyi	Sűrít
Sínlett (Sínylett) Sínylődik,	Sűrítsen
Sínylődött	Sűrű
Síp	Sűrűdik
Sír	Sűrűsödik
Skót	Sűrűsödjék
Só	

Sz.

Szabadkozzék	Szabóság
Szabadkozás	Szabódik
Szabadság	Szaggat
Szabó	Szaggasson

Szakavatott	Szikkadjon
Szakavatottság	Szippant
Száll	Szippantsak, szippants,
Szállít	szippantson
Szállító	Szít
Szállítsak, Szállíts,	Szítsak, szíts, szítson
Szállítson	stb.
Szálló	Szittya
Száműz	Szittyó
Száműzött	Szív
Száműzöttség	Szivattyú
Szappan	Szívós
Szattyán	Szóda
Szebb	Szófogadás
Szegődik	Szókép
Szegődjek	Szókötés
Széjjel	Szól
Szelíd	Szólás, Szólásmód
Szellem	Szólít
Szellentyű	Szólítsak, szólíts, szólít-
Szellő	son stb.
Szellőztet	Szónok
Szellőztessen	Szór
Szemenszedett	Szórakozás
Szemmel látható	Szórakozott
Szeny	Szórakozottság
Szeppen	Szórványos
Szeppenjen	Sző
Szerfelett (Szerfölött)	Szőke
Szerződés	Szőkell
Szerződik, Szerződjem,	Szóló (nem szöllő)
Szerződj, Szerződsék, stb.	Szőnyeg
Szík	Szór
Szék	Szött
Szikkad	Szöttes

Szövetség	Szűrő
Szövetkezett (ige és mellék- névi alak.)	Szűcs
Szunnyad	Szűk
Szúnyadjak, szúnyadj,	Szükség
szúnyadjon stb.	Szülő
Szúr	Szűz
	Szűr

T.

Tanul	Tetszés
Tarisznnya	Tetszetős
Tarokkoz	Tetszik
Tarokkozok, Tarokkozz,	Tetsző
Tarokkozzon	Tett, (Tettem, tettél, stb.)
Tartózkodás	Tikkadt
Tartózkodott	Tilól
Taszít	Tisztség
Tászítsak, Taszíts	Tisztesség
Taszítson	Tisztelendő
Tavaly	Tisztartó
Thea (vagy tea.)	Tizedszer
Tehető	Tobzódás
Tehetős	Tócsa
Tehetség	Tódít
Teljes	Tódítsak, Tódíts,
Teljesség	Tódítson stb.
Tengődik	Tódul
Tengődjék	Tóga
Tenni	Toll
Tepertő	Tonna
Teringgettét	Toppant
Tessék	Toppantsak, Toppants,
Tetszeleg	Toppantson stb.
Tetszelgő	Tót

Tovább	Tőzsér
Több	Tromf
Tőgy (a tehén tőgye)	Trón
Tőke	Tudniillik (rövidítve t. i.)
Tőkésít	Tudós
Tőkésítsek, Tőkésíts,	Tud
Tőkésítsen stb.	Tudjak, Tudj, Tudjon stb.
Tömött	Túl
Tömzsi	Túr
Tőn	Túró
Tönk	Túsz
Tőr	Túzok
Törődik	Tű
Törődjem, Törődjél,	Tűr
Törődjék stb.	Tűszúrás
Tősgyökeres	Tűz
Tőzeg	Tűzzek
Tőzs	Tűzz, Tűzzön stb.
Tőzsde	Tűzdel

U. Ú.

Úgy	Újság
Új (melléknév)	Újszülött
Újj (főnév)	Újul
Újjong	Ún
Újkor	Únjak, Únj, Únjon stb.
Újlag	Úr
Újonnan	Út
Újoncz	Utó
Újra	Utólér
Újráz	Uzsonna
Újrázzak, Újrázz,	Üllő
Újrázzon	Ünnep

Ünő
 Üsző
 Űz

Űzzek, Űzz, Űzzön,
 stb. Űzők

V.

Vágtat (váktat-nak hangzik)	Védjek, védj, védjen stb.
Vágyódik	Végett (névutó)
Vágyódjam	Venni
Vágyódj	Vettem, vettél, vett stb.
Vágyódjék stb.	Vessző
Vágyódás	Vesztett
Vágyódó	Vessek, vess, vessen stb.
Vajjon	Vezessek, vezess, vezessen
Válasszak, Válassz,	stb.
Válasszon stb.	Vigyázzak, vigyázz,
Vallok, Vallasz, Vall stb.	vigyázzon stb.
Váll	Vijjog
Vallás	Világítsak, világíts,
Vállas	világítson stb.
Vallat	Villa
Vallanak, Vallasz,	Villam
Vallasson stb.	Villám
Vallomás	Villan
Váll-bojt	Villany
Való	Villog
Valóság	Villogás
Válság	Villongás
Váltsak, Válts, Váltson stb.	Vinczellér
Váltságdíj	Vinni
Var (főnév)	Virrad
Varr (ige)	Virraszt
Vásott	Vissza

Visszája (valaminek)
 Vonítsak, voníts,
     vonítson stb.
 Vonjak, vonj, vonjon
     stb.

Vonzzak, vonzzál,
     vonzzon stb.

Z.

Zaklassak, zaklass,
     zaklasson stb.
 Zendítsek, zendíts,
     zendítsen stb.
 Zökken
 Zöttyen
 Zubbony
 Zúg
 Zuhanjak, zuhanj,
     zuhanjon stb.
 Zúz

Zúzzak, zúzz, zúzzon
     stb.
 Zúzódás
 Züllött
 Zümmög
 Zűr
 Zsellér
 Zsemlye v. zsemle
 Zsibbad
 Zsöllye
 Zsúp

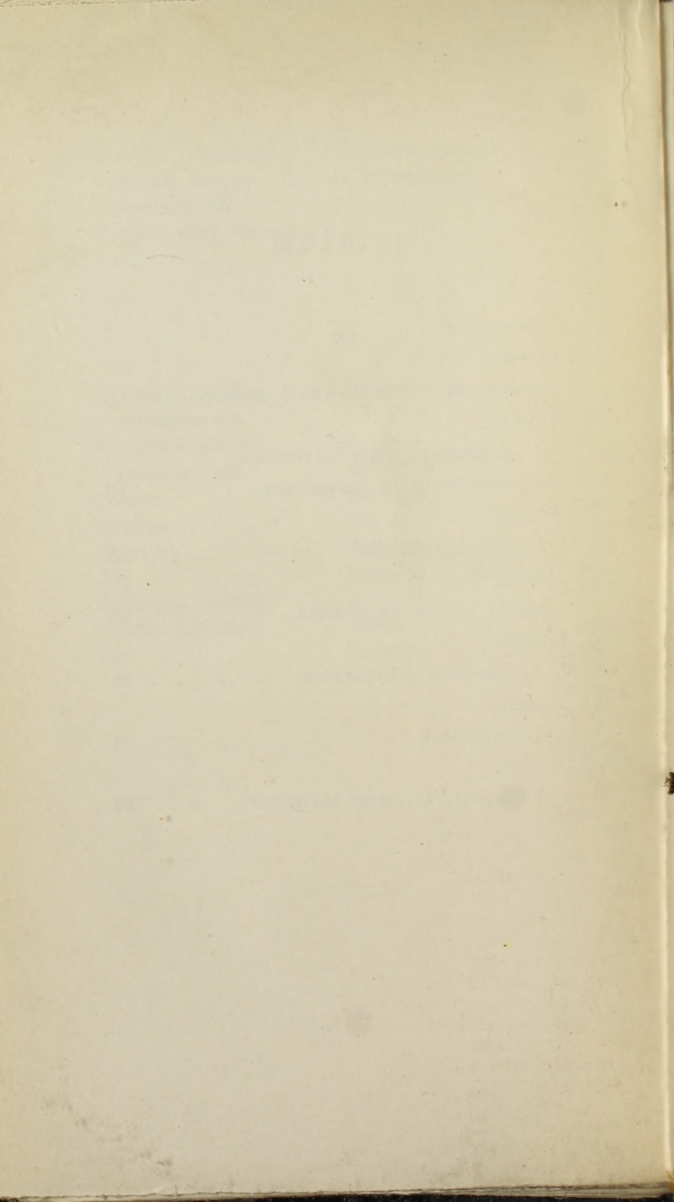

Tartalom.

Bevezetés	3
I. Fejezet.	
A magyar helyesírás rövid története . .	6
II. Fejezet.	
1. A magánhangzók helyesírása	9
2. Mássalhangzók helyesírása	12
III. Fejezet.	
A nagy kezdőbetű	21
IV. Fejezet.	
Idegen szavak helyesírása	23
V. Fejezet.	
Az írás-jelek alkalmazása	26
VI. Fejezet.	
A rövidítések	34
VII. Fejezet.	
A magyar helyesírás kis szótára . . .	37

Stampfel Károly kiadásában Pozsonyban

megjelent és általa, valamint minden hazai könyvárustól megszerezhető:

Tudományos zseb-könyvtár.

Minden egyes füzet 30 kr. = 60 fillér.

A „Tudományos zseb-könyvtár“ időhöz nem kötötten, 60 filléres kis füzetekben jelenik meg s a tudományok minden ágára kiterjeszkedik.

A „Tudományos zseb-könyvtár“ idővel mindazt felöleli, ami az általános műveltség körébe tartozik. A csinos külsejű füzeteket, rendkívüli olcsóságukra való tekintettel, bárki könnyen megszerezheti, aki pedig a hasznos tudnivalók ismeretét a legkényelmesebb módon akarja elsajátítani, az föltétlenül vegye meg a „Tudományos zseb-könyvtár“t. A jó magyarsággal és eleven stilussal megírt füzetek főbb vonásokban világos képet adnak az illető tudományról és megismertetik az olvasót mindazzal, amit az illető szakmából okvetlenül tudnia kell.

Eddigelé a következő füzetek jelentek meg:

1. **Földrajzi és statisztikai tabellák.** Összeállította Hickmann A. és Péter J.
2. **Arithmetikai és algebrai példatár.** Irta D. Lévay E.
3. **Kis latin nyelvtan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
4. **Magyar irodalomtörténet** Irta Gaal Mózes.
5. **Görög nyelvtan.** Irta Dr. Schmidt Márton.
6. **Franczia nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
7. **Angol nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.
8. **Római jog. I. Institutiók.** Irta Dr. Bozóky Alajos.
9. **Római jog. II. Pandekták.** Irta Dr. Bozóky Alajos.
10. **Egyházjog. (Kathol.)** Irta Dr. Bozóky Alajos.
11. **Magyar nyelvtan.** Irta Gaal Mózes.
12. **Magyar stilisztika.** Irta Gaal Mózes.
13. **Magyar retorika.** Irta Gaal Mózes.
14. **A sík trigonometriája** Irta Dr. Lévay Ede.
15. **Római régiségek.** Irta Dr. Schmidt Márton.
16. **Magyarok oknyomozó története.** Irta Cseh Lajos.
17. **Kereskedelem története.** Irta Dr. Stirling Sándor.
- 18–20. **Egyetemes irodalomtörténet.** Irta Hamvas József.
21. **Nemzetközi jog.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
22. **Magyar poétika.** Irta Gaal Mózes.
23. **Planimétria példatárral.** Irta Dr. Lévay Ede.
24. **A római nemz. irod. tört.** Irta Márton Jenő.
25. **Német nyelvtan.** Irta Albrecht János.
26. **Oszmán-török nyelvtan.** Irta Dr. Pröhle Vilmos.

Folytatás a túlsó oldalon.

- 27—30. **Aruisme-lexikon.** Irta Dr. Koós Gábor.
 31—34. **Magyar magánjog.** Irta Dr. Katona Mór.
 35. **Számtan.** Irta Dr. Lévy Ede.
 36. **Logarithmustáblák.** Összeállította Polikeit Károly.
 37—38. **Magyarország őskora.** Irta Darnay Kálmán.
 39—40. **Magyar büntetőjog.** Irta Dr. Atzél Béla.
 41—42. **Bűnvádi perrendtartás.** Irta Dr. Atzél Béla.
 43. **Kis növénygyűjtő.** Összeállította Cserey Adolf.
 44. **Algebra.** Irta Dr. Lévy Ede.
 45. **A magyar helyesírás törvényei.** Irta Gaal Mózes.
 46. **Ábrázolástan. I. füzet.** Irta Dr. Kolbai Arnold.
 47. **Ábrázolástan. II. füzet.** Rajzok az ábrázolástanhoz.
 48—49. **Növényhatározó.** Irta Cserey Adolf.
 50. **Stereometria.** Irta Dr. Lévy Ede.
 51. **Világtörténelem. I. rész.** Irta Cseh Lajos.
 52—53. **Stilisme.** Irta Boros Rudolf.
 54. **Levelező gyorsírás.** Irta Bódogh János.
 55. **Magyar közigazgatási jog.** Irta Dr. Falcsik Dezső.
 56. **Alkotmányi politika.** Irta Dr. Gratz Gusztáv.
 57. **Magyar pénzügyi jog vázlata.** Irta Dr. Bartha Béla.
 58. **Általános földrajz.** Irta Hegedűs István.
 59. **Éthika.** Irta Dr. Somló Bódog.
 60. **Ásványhatározó.** Irta Cserey Adolf.
 61. **Zeneműszótár.** Összeállította Goll János.
 62. **A görög irod. tört.** Irta Márton Jenő.

A „Tudományos zsebkönyvtárban“ legközelebb, de időhöz nem kötötten, a következő kötetek megjelenése van tervbe véve:

Aesthetika	Kereskedelmi jog	Phys. repertorium:
Allamszámviteltan	Keresk. szokások	Mechanika és akusztika
Anthropologia	ismert.	Optika és hőtan
Áruisme és vegytan	Közjog	Elektromosság és
Astronomia	Lélektan	mágnesség
Chémia (szerves)	Logika	A kosmograph. eleme
Chémia (szervetlen)	Művelődéstörténet	Rajzolás
Egyházjog (Prot.)	Mythológia	Statisztika
Egyháztörténet	Német helyesírás	Természettudjz:
Eszjog	Német irodalom-	Állattan
Fejlődéstan	történet	Bogárgyűjtő
Fogalmazványok	Nemzetgazdaságtan	Rovargyűjtő
Földrajz (politikai)	Népisme	Lepkegyűjtő
Földtan	Oktatási módszertan	Növénytan
Geológia	Olasz nyelvtan	Gombaisme
Geometria (analytica)	Orosz nyelvtan	Ásványtan
Görög régiségek	Ötvösség	Tornatanítás
Jogtörténet	Paedagógia	Váltójog
Kereskedelem-isme	Pénzügytan	Zeneelmélet és
Keresk. földrajz	Polg. perrendtartás	összhangzattan.
		Zománcz.

Stampfel Károly kiadásában Pozsonyban

megjelent és általa s minden hazai könyvárustól megszerezhető:

Astronomia az égitestek mozgásának és phisikai tulajdonságainak ismertetése. Az éjszaki földgömb csillagabroszával és 47 képpel. Irta **Polikeit Károly**, tanár. Ára kötve 2 korona.

A képzőművészetek története az építés, szobrászat és képirás fejlődése a legrégibb időktől napjainkig 150 képpel. Irta **Prém József**. Ára kötve 2kor.

Mindenkire nézve ajánlatos a :

Hickmann és Péter-féle Földrajzi és Statisztikai Zseb-Atlasz.

Ezen felülmulhatatlan **zseb-atlasz** 60 térképen és grafikai táblán áttekintést nyújt a föld összes államainak viszonyairól, különös tekintettel hazánkra. A csinos térképek, csodálatos mennyiségű adatai, **a földrajzi és statisztikai zseb-atlaszt unicum**má és a művelt közönség részére nélkülözhetetlen szükségletté tesz. Ezen **zseb-atlaszt** mindenki élvezettel fogja tanulmányozni, mert közérdekű dolgok oly sokaságát közli világos előadásban, mint a mennyi

ily alakban eddigelé egyáltalában még nem került nyilvánosságra.

A Hickmann és Péter-féle Földrajzi és Statisztikai Zseb-Atlasz

5 koronáért

minden könyvkereskedő útján beszerezhető.

Stampfel Károly kiadásában Pozsonyban
megjelent és általa s minden hazai könyvárustól
megszerezhető:

Minden tanulóra nézve

igen fontos:

Életpályák

Útmutató
minden pályára, az arra elő-
készítő összes tanintézetek, tanfolyamok
és vizsgák ismertetésével

különös tekintettel

a katonai nevelő- és képzőintézetekre, az ipari,
kereskedői és általában kevésbé ismert pályákra.

Az összes minősítő, szervező törvények, szervezeti sza-
bályok, rendeletek, utasítások, miniszteri jelentések,
iskolai értesítők alapján

összeállította

Ferenczy István,

nagyszebeni m. kir. államfőgym. igazgató.

Harmadik javított és bővített kiadás.

Ara fűzve 4 korona, diszkötésben 5 korona.